

ת"פ 21936/04/18 - מדינת ישראל נגד מוחמד אבו ע'אנם

בית משפט השלום ברמלה

ת"פ 21936-04-18 מדינת ישראל נ' אבו ע'אנם

בפני בעניין:	כבוד השופטת רבקה גלט מדינת ישראל	המאשימה
ע"י ב"כ עו"ד דואק נגד	ע"י ב"כ עו"ד אבו ע'אנם	הנאשם
מוחמד אבו ע'אנם	ע"י ב"כ עו"ד אבו עאמר	

גמר דין

הנאשם, כבן 20, הודה בעבירה של החזקת אגרופן, לפי סעיף 186 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

על פי הודאתו, קבעתי כי ביצע את העבירה, מבלי להרשיעו, והוריתי על מתן תסקיר.

לאחר שהוגש התסקיר, טענו ב"כ הצדדים איש לשיטתו, כשהמחלוקת העיקרית ביניהם, אשר בה עליו להכריע, היא שאלת ההרשעה.

תמצית העובדות

הנאשם נתפס בליל 20.1.18, בסמוך לשעה 03:46, ברכב, כשבידיו אגרופן ברזל, שתמונתו הוגשה כראיה.

בתשובתו לאישום, טען כי מצא את האגרופן זמן קצר קודם לכן.

התסקיר

הנאשם רווק, בוגר תיכון ובעל תעודת בגרות, ללא כל עבר פלילי. מזה כשנה הוא עובד בסופרמרקט, וכן מאמן ילדים בקבוצת כדורגל. בהתייחסו לעבירה, מסר כי מצא את האגרופן בקרבת ביתו ונטל אותו בשיקול דעת מוטעה ומתוך סקרנות, כשלא היה מודע לכך שהדבר אסור. בפני קצין המבחן הביע חרטה וגילה מודעות לבעייתיות שבמעשה. ההתרשמות היא כי הנאשם בעל שאיפות נורמטיביות ואינו מאופיין בדפוסים עברייניים. נראה כי העבירה זרה לאורח חייו. הערכת המסוכנות היא ברמה נמוכה, ונכתב כי לא קיימת נזקקות טיפולית.

נכתב כי הנאשם סובל מבעיות בריאותיות ברגלו, ועומד בפני ניתוח.

ההמלצה היא להטיל ענישה שיקומית בדמות של"צ בהיקף של 120 שעות, שכן ענישה זו תציב לו גבול ברור ומרתיע.

בשאלת ההרשעה נכתב כי אמנם לא הוצגו מסמכים להוכחת נימוקים קונקרטיים, אך היות שמדובר בצעיר נורמטיבי המביע חרטה, ונוכח שיתוף הפעולה והמוטיבציה לביצוע של"צ, הומלץ על סיום ההליך ללא הרשעה.

טיעוני הצדדים

התביעה טענה כי יש משנה חומרה בכך שהנאשם החזיק אגרופן, אשר בשונה מסכין, לא ניתן לייחס להחזקתו מטרה כשרה. נטען כי בנסיבות הללו אין הצדקה להימנע מהרשעה. התביעה הפנתה להחלטת בית המשפט המחוזי בעפ"ג 53674-04-18 מד"י נ' אבו כאלד (23.12.18), שם בוטלה החלטת בית המשפט קמא אשר נמנע מהרשעת הנאשם, והעונש של של"צ, נותר על כנו, לצד הרשעה.

ב"כ הנאשם הפנתה להיותו צעיר ביותר, ללא עבר פלילי, המקיים אורח חיים נורמטיבי למרות הסביבה הבעייתית בה צמח. נטען כי הנאשם הודה מיד בעבירה, ושיתף פעולה עם שרות המבחן באופן מלא. נטען כי הנאשם התכוון לצאת לחו"ל ללימודי רפואה אך בשל בעיות כלכליות החליט להישאר בארץ, ושוקל לימודי הנדסה. נטען כי קיימים מקרים רבים בהם נמנעו בתי המשפט מהרשעה בנסיבות דומות, וכך יש לנהוג בענייננו.

הנאשם בדברו האחרון הביע צער, ואמר כי לאחר שיעבור את הניתוח, הוא רוצה ללמוד ולהתחיל את חייו ולא להרוס אותם.

מתחם העונש ההולם

על חומרתה של עבירת החזקת הסכין, כבר נכתב רבות. ברע"פ 242/07 אולימבוב נ' מד"י (11.1.07) נאמר:

אין צורך להכביר מלים על כך שסכין קוראת לשולף ולדוקר כשם שפירצה קוראת לגנב; "תת תרבות הסכין" על גילוייה השונים - מהחזקת סכין ועד לשימוש אלים בה - היא אורח תדיר, לא רצוי, בבתי המשפט, לרבות בבית משפט זה; היא כבר גבתה לא מעט חיי אדם, ועל כן אין מנוס מענישה מרתיעה לגביה, בכל גילוייה.

וכן ברע"פ 2932/08 מרגאן נ' מד"י (12.6.08) נאמר:

החזקת סכין למטרה לא כשרה היא עבירה שיש למגר אותה, ופגיעתה בציבור קשה...

בנוסף, ניתן לראות: רע"פ 4079/10 ג'באשה נ' מדינת ישראל, (23.8.10).

בענייננו, הנאשם החזיק באגרופן, בשעת לילה מאוחרת ביותר, בעת שהותו ברכב. מצד שני, לא נטען כי התקיימו נסיבות מחמירות של רקע אלים לאירוע.

אני קובעת כי מתחם העונש ההולם נע בין עונש הצופה עתיד, עד מספר חודשי מאסר שיכול שירוצו בעבודות שירות.

שאלת ההרשעה

אין צורך לחזור על הלכות ידועות בעניין התנאים להימנעות מהרשעה.

בחינת מאגרי הפסיקה מעלה כי בשאלת ההרשעה בעבירות של החזקת סכין, הדעות אינן אחידות.

אמנם, ניתן לאתר החלטות רבות בהן נדחתה העתירה לאי הרשעה, מתוך קביעה כי אין הדבר מתיישב עם חומרת העבירה (רע"פ 632/14 אדוניה נ' מד"י (31.7.14); רע"פ 2968/12 כאיד אלזיד נ' מ"י (6.5.12); רע"פ 4200/12 אבו זניד נ' מד"י (27.6.12); רע"פ 1490/12 אבו גוש נ' מד"י (15.7.12); רע"פ 4200/12 אבו זניד נ' מד"י (27.6.12); רע"פ 1949/15 אימן תקרורי נ' מ"י (2.4.15); עפ"ג 47360-12-13 מד"י נ' דובינסקי (24.4.14); עפ"ג 34645-11-10 גבריאלי נ' מד"י (18.1.11). לגישה זו משתייך גם פסק הדין שהוגש מטעם התביעה (עפ"ג 53674-04-18 הנ"ל).

מצד שני, ניתן לאתר מקרים רבים מאד, בהם מצאו בתי המשפט לנכון, להסתפק בענישה ללא הרשעה בעבירות סכין, זאת כשדובר בנאשמים צעירים, ללא כל עבר פלילי. ברבים מן המקרים ציינו בתי המשפט כי אמנם לא הוכח הנזק הקונקרטי הצפוי מן ההרשעה, אך למרות זאת, אם בשל גילו הצעיר של הנאשם, או בשל כוונתו ללימודי מקצוע, או בשל נסיבות אישיות אחרות, מצאו לנכון לסיים את ההליך ללא הרשעה. הדוגמאות המצויות להכרעות ברוח זו הן רבות מספור, ומצויות במאגרי הפסיקה. לשם הדוגמא, ניתן להפנות לאלה: רע"פ 3446/10 עבד אל חלים נ' מד"י (6.4.11); עפ"ג 31449-06-13 מד"י נ' מונא (30.12.13); עפ"ג 4898/09 מד"י נ' בהאא (22.11.09); ת"פ 30859-02-16 מד"י נ' עמר (3.5.17); ת"פ 47754-06-16 מד"י סואעד (5.6.17); ת"פ 61662-11-15 מד"י נ' לוי (14.7.16); ת"פ 33022-10-16 מד"י נ' ריאן (28.3.18); ת"פ 30859-02-16 מד"י נ' עמר (3.5.17); ת"פ 61662-11-15 מד"י נ' לוי (14.7.16); ת"פ 57264-07-15 מד"י נ' חילף (18.7.16); ת"פ 3005-10-13 מד"י נ' צור (6.6.16).

לאחרונה החליט בית המשפט המחוזי בירושלים להימנע מהרשעתו של נאשם בעבירה של החזקת סכין, למרות שלא הוכח נזק קונקרטי הצפוי מן ההרשעה, וכך אמר (ע"פ 13441-01-18 מד"י נ' ארמוזה (11.2.19):

במקרה דנן, החלטתו של בית משפט קמא, להימנע מהרשעת המשיב, אינה חורגת ממתחם הסבירות במידה המחייבת את התערבותה של ערכאת הערעור, הגם שהמשיב לא הוכיח ברמת ההוכחה הנדרשת קיומו של נזק קונקרטי אשר עלול להיגרם לו אם יורשע בדינו. בבחינת הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה, יש להתחשב בכך שמדובר בסכין שנתפסה בתא הכפפות של הרכב בו נהג המשיב, היא לא היתה מוסלקת ולא נישאה על גופו. כמו כן, למשיב אין הרשעות קודמות וזו לו הסתבכותו היחידה עם החוק. מעת ביצוע העבירה חלפו למעלה משלוש שנים, במהלכן לא ביצע המשיב עבירות נוספות, הוא נטל אחריות מלאה על מעשיו והביע חרטה וצער. שירות המבחן התרשם כי מדובר באדם נורמטיבי ושומר חוק, וכי ביצוע העבירה אינו מעיד על קיומם של דפוסים עברייניים אצלו, באופן המעיד על סיכון נמוך הנשקף מצדו להתנהגות פורצת חוק עתידית והמליץ להימנע מהרשעתו. בנסיבות אלה, החלטתו של בית משפט קמא להסתפק בקביעה כי המשיב ביצע את המיוחס לו בכתב האישום ולהימנע מהכתמת עברו, אינה לוקה בטעות מהותית המחייבת את התערבות ערכאת הערעור. כך גם באשר למידת העונש שהוטל על המשיב, שאינו סוטה באופן קיצוני מרמת הענישה הראויה.

הנה כי כן, במקרים המתאימים לכך, ניתן לסיים את ההליך בגין החזקת סכין, ללא הרשעה, אף בהעדר נזק קונקרטי.

כאן המקום להוסיף ולהזכיר כי בעת האחרונה ניתן לא פעם ביטוי לצורך לערוך שינוי מערכתי בתורת העונשין, בנוגע לסוגיית ההימנעות מהרשעה. זאת, נוכח הבעייתיות העולה פעם אחר פעם ביישום הוראות הלכת כתב (ע"פ 2083/96 כתב נ' מד"י (21.8.96), ככתבה וכלשונה (ד"ר שי וזנר ועו"ד קשלס: "ביטול הרשעה לאור תיקון 113 לחוק העונשין- משיח של חסד לשיח של מידתיות" ("הסניגור" גיליון 257, אוגוסט 2018, עמ' 4)). היטיב לתאר את הבעייתיות כב' השופט גרוסקופף, בשבתו בבית המשפט המחוזי (עפ"ג (מרכז) 44406-12-11 שואהנה נ' מד"י (16.2.12):

...לאור חשיבותו העקרונית של הנושא, אבקש להדגיש כי לשיטתי, כאשר מדובר באדם נורמטיבי, אשר הרשעה מתייגת אותו כעברין, הרי שדי בעצם התיג האמור כדי להוות נזק חמור וברור במובן של הלכת כתב. בהקשר זה יש לתת את הדעת לכך שהסטיגמה של "בעל הרשעה פלילית" היא כשלעצמה סנקציה פלילית בעבור מי שטרם הורשע בפלילים, כפי שעולה הן מעצם האפשרות למחול על ההרשעה, והן מהמספר הרב של ערעורים שכל תכליתם ביטול ההרשעה.

ודוק, אינני סבור שבכל מקרה של הרשעה ראשונה יש מקום שלא להרשיע. עמדתי היא שכאשר הראיות (ובראשן תסקיר שירות המבחן) מלמדות כי מדובר באדם שאורח חייו הוא נורמטיבי (וכידוע גם מי שמעולם לא הורשע עלול לנהל אורח חיים לא נורמטיבי), הרי שיש מקום לראות בעצם הסטיגמה הפלילית משום נזק חמור וברור באמצעות מתן פרשנות מחודשת ומרחיבה לתנאי הראשון בהלכת כתב. בהתקיים תנאי זה עדיין יש מקום לאזן בין הנזק שיגרם לאדם מעצם ההרשעה בדין לבין חומרת העבירה והאינטרס החברתי במניעתה, וזאת במסגרת התנאי השני של הלכת כתב.

הטעמים המרכזיים המחייבים לשיטתי מתן פרשנות מרחיבה לתנאי הראשון בהלכת כתב הם שניים: ראשית, פרשנות דווקנית לתנאי הראשון בהלכת כתב, יוצרת חוסר שוויון מובנה בין נאשמים, בהתלות את האפשרות לפתור אדם נורמטיבי מהסטיגמה של הרשעה פלילית ביכולתו להוכיח פגיעה קונקרטית בסיכויי העסקתו - פגיעה אותה ניתן להוכיח הלכה למעשה רק ביחס למספר מוגדר ומצומצם של עיסוקים; שנית, יישומה של הלכת כתב על ידי בתי המשפט, ככל שהדבר נוגע לבחינת התנאי הראשון, יוצר פער בין הרטוריקה המשפטית לפרקטיקה השיפוטית, ומחייב שימוש בפיקציות מיותרות. אבהיר טעמים אלו בקצרה.

ריבוי העבירות הפליליות מביא לאולמות המשפט הפלילי נאשמים לא מעטים שאינם עבריינים מועדים, ואשר די בעצם השימוש בהליך הפלילי על מנת להשיג את מטרות דיני העונשין. עקרון המידתיות בענישה מחייב כי בכל מקרה בו בית המשפט מתרשם כי ניתן להשיג את מטרות ההליך הפלילי אף ללא הטלת סטיגמה פלילית, תהיה בידי בית המשפט הסמכות לעשות כן. ואולם, פרשנות דווקנית לתנאי הראשון של הלכת כתב אינה מאפשרת לעשות כן. פרשנות כזו מתלה את הסמכות לפתור מהסטיגמה של הרשעה פלילית בכך שהנאשם יוכיח פגיעה קונקרטית בסיכויי שיקומו, דרישה שמחייבת לרוב לשכנע כי סיכויי התעסוקה העתידיים שלו יפגעו באופן ממשי. ואולם, במקרים רבים אין לנאשם כל אפשרות להוכיח פגיעה קונקרטית שכזו. כך, למשל, גמלאי, אשר אין לו כוונה לחזור לשוק העבודה, צעיר שמשתלב בעסק משפחתי או עקרת בית המטפלת בילדיה. לא זו אף זו, הפרשנות הדווקנית יוצרת אבחנה בין העוסקים במקצועות טעוני רישוי (שלרוב יוכלו לשכנע כי הרשעה תפגע בסיכויי התעסוקה שלהם) למי שעוסקים במקצועות שאינם טעוני רישוי (אשר יתקשו לעשות כן). ואולם,

מהי ההצדקה לאבחנה שכזו? האם מי שעוסק במקצוע טעון רישוי ראוי יותר לרחמי הדין? האם מוצדק להקל דווקא עם רואי חשבון ועורכי דין, ולהחמיר בדינם של פועלים ובעלי עסקים זעירים? הטיה זו שיוצרת הפרשנות הדווקנית לתנאי הראשון של הלכת כתב נראית בעיני מנוגדת הן לעקרון השוויון לפני החוק, והן להגיון הבריא.

ומן הרצוי למצוי. סיום הליך ללא הרשעה הוא בגדר חריג, אולם הלכה למעשה נעשה בחריג זה בשנים האחרונות שימוש תדיר למדי - והמספר הרב של גזרי הדין וערעורים העוסקים בעניין זה יעיד. הדרך בה מגשרות הערכאות הדיוניות וערכאות הערעור בין הקושי העיוני שמציבה הפרשנות הדווקנית לתנאי הראשון של הלכת כתב לרצון להגיע לתוצאה ענשתית מידתית, הוא שימוש מוגבר בפיקציות על מנת להביא את המקרה לגדר הלכת כתב. לא רק שאין בתי המשפט מדקדקים עם הטוען כי יתכן ותגרם לו פגיעה תעסוקתית, אלא שבמקרים לא מעטים הם נכונים לטשטש את קו הגבול שבין פגיעה קונקרטית לפגיעה ערטלאית. כשלעצמי, מאמץ אינטלקטואלי זה הוא מיותר, ואף מזיק. גימלאי או עקרת בית שעברם הוא ללא כל דופי, ראוי לרחמיה של מערכת המשפט, לא פחות מעורך דין או מרואה חשבון שמעדו. מתן פרשנות מרחיבה לתנאי הראשון שבהלכת כתב יועיל איפוא לא רק לערך השוויון לפני החוק אלא גם לאינטגריטי של מערכת השיפוט.

סיכומה של נקודה זו, אני סבור שבענייננו, לאור קביעות בית המשפט קמא, יש להניח לטובת הנאשם כי התקיים בו התנאי הראשון של הלכת כתב. יתר על כן, אף אם הייתי סבור כי הנאשם לא הוכיח קיומה של פגיעה קונקרטית באפשרויותו התעסוקתיות, כנדרש לפי הפרשנות הדווקנית לתנאי הראשון של הלכת כתב, עדיין הייתי מוצא לנכון לקבוע כי תגרם לו פגיעה חמורה וברורה מעצם הטלת הסטיגמה של הרשעה פלילית, וזאת לאור הפרשנות המרחיבה שראוי לתת לשיטתי להלכה בעניין זה.

ברוח הדברים הללו, עמדו בתי המשפט כבר כמה פעמים על הצורך לעדכן את הלכת כתב, בזיקה לתיקון 113 לחוק העונשין (למשל: עפ"א 2184-05-18 וועדה מקומית לתכנון ובנייה באר שבע נ' לוי (14.9.18), בפסקה 28; ת"פ 3025-03-16 מד"י נ' פלוני (24.10.18); ת"פ 830-01-17 מד"י נ' בן אבו (3.1.19)).

לאור כל האמור עד כה, יש מקום לבחון בכובד ראש את עתירת הנאשם דנן, לסיום ההליך ללא הרשעה.

מן הכלל אל הפרט

הנאשם נתפס כשהוא מחזיק אגרופן ברכב בו נסע עם חבריו. אמנם, נכונה הטענה כי כלי זה בדרך כלל נועד לשימוש אלים, אך במקרה הנדון, הנאשם לא החביאו, והוא לא היה על גופו, אלא על מושב הרכב לצדו.

אין כל ראייה כי הנאשם עשה שימוש באגרופן, ואין כל טענה לפיה הוא או חבריו היו מעורבים בהתנהגות אלימה או בעייתית.

כפי שהובא לעיל, הנאשם צעיר ביותר, ללא כל עבר פלילי, ואת העבירה ביצע על גבול גיל הקטינות.

בעניינו של הנאשם ניתן תסקיר חיובי ביותר, לפיו הביע חרטה וגילה מודעות לבעייתיות שבמעשה.

שירות המבחן התרשם כי הנאשם מנהל אורח חיים נורמטיבי, הסיכון להישנות עבירות נמוך, ואף לא קיים כל צורך טיפולי. היות שמדובר בצעיר נורמטיבי המביע חרטה, ונוכח שיתוף הפעולה והמוטיבציה לביצוע של"צ, ממליץ שירות המבחן באופן חד משמעי, לסיים את ההליך ללא הרשעה.

גם לאחר האירוע, לא ביצע הנאשם עבירות כלשהן.

הנאשם מעוניין להשתלב בלימודים גבוהים.

לדעתי, לאור נסיבות העבירה והמלצת התסקיר, ולאור ריבוי המקרים הדומים בהם הסתיים ההליך ללא הרשעה, אין כל הצדקה לפגוע בנאשם באופן יתר, על ידי הרשעתו. מסקנה זו מתבקשת גם בהתאם למודל המידתיות שהובא לעיל.

סיכום

ההליך יסתיים ללא הרשעה.

הנאשם יבצע של"צ בהיקף של 120 שעות, החל מחודש נובמבר 2019, לפי תכנית שתוכן על ידי שירות המבחן ותוגש לאישורי עד יום 1.10.19.

בנוסף, הנאשם יחתום על התחייבות בסך 2,000 ₪ להימנע מן העבירה למשך שנתיים מהיום. לא יחתום יאסר למשך 7 ימים.

האגרוף יושמד.

ניתן היום, י"א אייר תשע"ט, 16 מאי 2019, במעמד הצדדים.